

A JOSEP ESTRADA I GARRIGA (II)

El record de Josep Estrada i Garriga

Isabel Rodà de Llanza
*Catedràtica emèrita
d'arqueologia (UAB-ICAC)
iroda@icac.cat*

Fa 20 anys que Josep Estrada i Garriga ens va deixar i som aquí tots plegats per recordar-lo i ser conscients de l'enorme llegat que ens va deixar. Va ser un gran home fet a si mateix amb uns estudis de pèrit mercantil però amb una passió, ben orientada, per a l'arqueologia, que va conrear al llarg de la seva vida sense defallir mai, malgrat les difícils circumstàncies que li van tocar viure.

Arran de la Guerra Civil i com que exercia un càrrec, es va haver d'exiliar. Tornà el 1942 i en uns anys incòmodes, els anys 60 i 70 del segle passat, va anar confegint unes valuosíssimes fitxes i inventaris, recorrent de manera incansable el territori que estimava profundament i en un moment en què no estava tan construït ni industrialitzat com ara. Per això el material que ens va deixar és impagable i d'una vàlua immensa perquè, minucios com era, ho anotava tot i no només d'una manera descriptiva sinó amb un fi sentit de síntesi històrica.

L'excursionisme, sobretot en els anys que comentem, ha anat de la mà de l'arqueologia i d'aquesta manera Josep Estrada va formar part de l'Agrupació Excursionista de Granollers. Juntament amb Salvador Llobet van fer tots dos grans coses.

Granollers li deu molt, però no només Granollers sinó tota l'arqueologia catalana. Una descoberta seva van ser les pintures rupestres esquemàtiques de la Pedra de les Orenetes, que sempre va lluitar per protegir i difondre. Els grans de l'arqueologia del moment –Martín Almagro o Joan Maluquer de Motes– van quedar impactats, i d'aquesta manera li va arribar el reconeixement dels especialistes consagrats en uns anys en què no hi havia ni tants professionals ni tantes institucions públiques que vetllessin per l'arqueologia catalana; a nivell general hi havia només una universitat, la de Barcelona, i com a museu d'abast nacional, el d'Arqueologia de Barcelona.

Josep Estrada i altres benemèrits arqueòlegs locals, de formació autodidacta també, varen tenir cura que els territoris respectius estiguessin ben atesos pel que fa al patrimoni històric com a comissaris d'excavacions arqueològiques. Sense moure'ns de la província de Barcelona, voldria recordar Marià Ribas, a Mataró, bon amic seu; Llogari Sala Sala, a Caldes de Montbui; Pere Giró Romeu, de Vilafranca del Penedès; Ignasi Cantarell, del nostre

Josep Estrada i Feli Miyares

estimat Vallès Oriental. Les assemblees d'estudiosos comarcals que van promoure constitueixen una valuosa sèrie de volums que encara hem de consultar com a bibliografia de referència; el 1950 se'n celebrà una a Granollers.

S'acostuma a dir que ningú no és profeta a casa seva, però Josep Estrada va trencar aquest tòpic perquè va ser reconegut dintre i fora. Esmementem que va ser elegit Fill Predilecte de Granollers i, per exemple, l'aleshores Ministerio de Educación l'anomenà comissari d'excavacions.

La seva vàlua científica i professional anava de la mà de la seva talla personal, d'una humanitat sense límits i un caràcter obert a tothom que feia que de manera natural es fes estimar.

En aquest sentit, vull recordar un viatge que va organitzar el 1986 Jordi Pardo a la Campània. Era un viatge molt auster: hi anàvem amb autocar i, a més dels molts quilòmetres de la carretera, alguna nit era on hi dormíem. Josep Estrada ja tenia una certa edat, però ell, com el que més, estava entu-

siasmat per tot el que vèiem i compartint-ho amb tothom amb una energia i afabilitat desbordants.

L'any següent, el 1987, en honor seu es van celebrar a Granollers unes jornades sobre el pas de les estructures indígenes a l'organització provincial romana, que un temps després es van editar en un volum de 590 planes com a homenatge a Josep Estrada i Garriga. Hi participaren especialistes de tot Europa del més alt nivell, que volgueren testimoniar-li la seva admiració, començant pel mateix Géza Alföldy, de la Universitat de Heidelberg.

El 1993 Josep Estrada publicà un volum que marcà una època: *Granollers a l'antiguitat*, que acaba amb les notícies arqueològiques de la ciutat de Granollers, any per any que, amb la meticulositat que el caracteritzava, són una font a la que cal acudir. Sempre li va fer il·lusió que la mansió de Semproniana, l'estació de la Via Augusta, fos a Granollers, qüestió que encara és imprecisa. De tota manera, el que sí que va fer el senyor Estrada va ser demostrar la romanitat de Granollers amb establiments de gran importància, com són Can Jaume o Can Trullàs.

Hi va haver dues línies de recerca a Catalunya que el varen preocupar de manera constant. La primera era la vialitat romana. El 1969, encarregat per la Comissió d'Urbanisme de Barcelona, va escriure el volum *Vías y poblamiento romanos en el área metropolitana de Barcelona*, que va constituir un punt importantíssim per anar desenvolupant, d'una manera científica i ben documentada el que fou i suposà la xarxa viària a Catalunya. Ell mateix va publicar una bona sèrie d'articles sobre aquest tema en indrets diversos, testimonis del seu interès pel que suposaven les carreteres al llarg dels temps.

La segona línia era l'interès per les vil·les romanes. Va ser capdavanter a insistir que els seus orígens s'arrelaven en temps republicans, en una etapa de recerca on semblava que els inicis eren d'època imperial i que tot arrencava amb August. Ara sabem molt bé que els segles II-I aC van ser d'intensa estructuració del nostre territori, però Josep Estrada ho va saber veure de manera clarivident i primerenca.

Ara no tenim Josep Estrada físicament amb nosaltres però ens enriqueix contínuament amb el seu llegat humà i científic, compartit amb la que va ser la seva companya i esposa des del 1944, Feli, arqueòloga com ell, així com també la seva filla, Marta, en una altra disciplina científica.

L'obra científica de Josep Estrada és un llegat immens com ho és també el record que ha deixat en nosaltres com a gran persona. Als nostres cors i ments és i serà sempre ben viu.

BÚSTIA

Als quintos i quintes d'Aiguafreda 2021

Avui he fullejat el llibre del programa de la festa major d'Aiguafreda i, de cop, he tingut la necessitat d'escriure aquestes paraules. Deu ser que aquesta mestra jubilada troba a faltar moltes coses de la seva estimada vocació. Bé, moltes potser no, però el fet de fer de *mestra*, la relació afectiva i a vegades fins i tot còmplice amb els alumnes, és certament el que enyoro, i molt. Totes i tots els alumnes dels quals n'he estat mestra tenen un record en la meva memòria, però els quintos i quintes d'enguany em mereixen un record molt especial.

Vam passar tres cursos plegats. A quart de Primària, encara nens i nenes, ens vam conèixer i recordo que a poc a poc vam entendre'ns, i vam gaudir i treballar, aprenent els uns dels altres, jo també. Després vam seguir a cinquè. Us anàveu fent grans, com també la nostra complicitat i estima. En aquell curs una circumstància molt dolorosa va fer acte de pre-

sència. Tots vam quedar molt tocats. En Jaume, un company de classe estava malalt. Tractar una malaltia amb un grup de nens i nenes no és fàcil. La discreció, el saber fer i estar, el control de les emocions va esdevenir l'objectiu, i tot i que el fons del cor de cadascú és inescrutable, el grup va saber gestionar tot el que estava passant. Amb una pena continguda però sentida, amb un grau de companyonia preciós, vàreu mostrar maduresa i responsabilitat. Cal agrair-vos l'esforç, un esforç traduït en lliçó de vida. En Jaume ho mereixia. Tímid però irònic alhora, responsable, amic incondicional, bon alumne, respectuós... fantàstic, un valent, un guerrer com pocs, de veritat. Quan diem que el recordem i molt, no mentim. En Jaume seria un dels organitzadors de la festa major d'Aiguafreda. Ho és, hi és i segur que procura que tot surti a la perfecció!

Vam seguir a sisè. La preadolescència i la *tonteria* apareixia. Ja no éreu tan innocents... però seguíeu essent un bon grup! Records com les inauguracions del pessebre al Casal d'Avis, els *playbacks*, els poemes i cançons –incloses les de la *Història de Catalunya*

(pesadeta la Piluca, oi?)– omplien hores d'aprenentatge de vida i continguts. Un bon nivell, si senyor! Compartir amb vosaltres aquests anys ha estat un regal i veure com descobríeu el món, una satisfacció.

Els 18 anys són especials perquè marquen un abans i un després a la vida –podreu votar, iniciareu el vostre futur, podreu treure-us el carnet de conduir! Nous amics, noves responsabilitats, algun amor primerenc...-. S'obre un futur incert, però també ple d'oportunitats, aprofiteu-les. L'essencial de la vida és viure i ser feliç, sabent que ser-ho comporta ser responsable. Cerqueu el que us complaui, que el temps passa molt de pressa! Tot arribarà i, quan arribi, compartiu-ho amb els que estimeu. Atipeu-vos de vida! Segurament necessitareu caure i aixecar-vos, però estic segura que esteu preparats i preparades. I com deia Bob Marley: "Viu la vida que estimes, estima la vida que vius."

Que gaudiu molt de la festa major! Us estimo.

*Piluca Sena Sicart, mestra
Aiguafreda*